

“Myslíte si, že v současné době je svobody projevu málo?”

Veřejnost a její mínění v roce 1968

Markéta Škodová

V přednášce *Evropa jako komunikační prostor* rozvinul sociolog médií Jaroslav Šonka [2006] myšlenku o veřejnosti coby živém organismu, „rezonanční desce polis“. Vzhledem k tomu, že v moderní společnosti bývá taková rezonance nutně větší, zprostředkována, již z etymologie slova médium (z lat. prostředek; prostředí; to, co zprostředkovává děj – pozn. aut.) je jasné, jaké instituce toto zprostředkování obstarávají.¹

Pokud nějakou událost média nezaznamenají, a nedojde tedy k rezonanci, ve veřejnosti může často vzniknout dojem, že se „nic nestalo“. Na začátku každé úspěšné rezonance, „ozvučení“, stojí důležité jevy, společenským vědcům známé a jimi popisované od druhé poloviny minulého století. Nabízejí se například koncepty „agenda setting“ (model procesu nastolování témat ve veřejném prostoru, jež probíhá současně v interakci tří agend – veřejné, politické a mediální) a „gate keeping“ (gatekeepers, „strážce bran“, rozhodující o výběru témat a událostí, které budou zpracovány na mediální obsahy, popsal jako první v roce 1950 sociolog David Manning White ve studii o editorech regionálních listů v USA).

V této souvislosti upozornil Šonka na existenci menších skupin, než je jedna společná „polis“, menšin, jež se do veřejného prostoru neprosazují snadno a které často selektivní působení médií a reakce veřejnosti vnímají jako nespravedlivé. Na hranicích mezi jednotlivými dílčími veřejnostmi dochází v důsledku neinformovanosti ke vzniku předsudků a konfliktů, čehož využívají populistické a izolacionistické politické směry, které se tyto hranice snaží ještě posílit (mezi „nejtvrdší“ prostředky takového posilování patří omezování svobody projevu, tedy např. i cenzura).

Pojem veřejnost, jenž v odborné literatuře běžně vychází z řady koncepcí pohybujících se mezi oblastí, která akcentuje analýzu identity, a komunikačně-teoretickými přístupy, pro něj je rozhodující četnost či frekvence skupinové komunikace², je pak pojmem procesualním. Procesualitu chápe Šonka tak, že neoddelitelnou součástí pojmu „veřejnost“ jsou nejen skupina či v ní zahrnutá individua, nýbrž i jejich vzájemné interakce a změny postojů. Důležitým aspektem pojmu je pro něj „svoboda interakci“. A zde vybízí k zamyšlení nad tím, jak může fungování komplexu veřejnosti ovlivnit nesvoboda. Neupřímnost a zkorumpovanost veřejnosti jsou omezení, která na totalitou ovlivněné komunikaci snadno objevíme, říká a na závěr klade diskusní otázku, zda existuje (či u nás vlastně existovala) totalitní veřejnost jako protiklad veřejnosti demokratické.

Při hledání odpovědi nám může významně pomoci ohlednutí se do vlastní minulosti. Jako ideální se přitom jeví konec 60. let v socialistickém Československu. Tzv. „obrodný proces“ tehdy probíhal napříč celou společností; v institucionální podobě se projevil i ve fungování masových médií a také v znovukonstituování české a slovenské sociologie – k historii samostatného Sociologického ústavu ČSAV srov. např. blok textů ke 40. výročí založení této instituce, publikovaný letos

v *Sociologickém časopisu* [Dokumenty 2006]. Výzkum veřejného mínění prováděný v té době na půdě akademie Ústavem pro výzkum veřejného mínění (ÚVVM) přibližuje v předcházející stati Gabriela Šamanová [2006], s jeho podrobnými výsledky se lze seznámit v kopiích závěrečných zpráv [za dané období jsou to *Archivní materiály 1967-1969*].

Zcela svobodnou nebo, chceme-li, demokratickou se však tehdejší společnost, potažmo veřejnost, navzdory probíhajícím změnám nestala. Přesto však můžeme na příkladu tehdejších empirických výzkumů i současných sociologických i historických prací konstatovat a v textu dále ukázat, že totalitní a demokratická veřejnost nemusí na rozdíl od politických systémů samotných nutně vykazovat naprosto rozdílné rysy.

Podíváme-li se na výsledky některých šetření veřejného mínění konce 60. let, zjistíme, že otázku po kontrastu veřejnosti tzv. demokratické a tzv. totalitní problematizuje například výzkum „Postoje občanů k politice“ z května 1968.³ Z jeho výsledků totiž vyplývá, že postoje a hodnoty respondentů (reprezentativního vzorku populace tehdejšího socialistického Československa) byly v podstatě shodné s postoji a hodnotami občanů demokratických evropských zemí. Analýza, kterou na sklonku 90. let provedli L. Brokl, A. Seidlová, J. Bečvář a P. Rakušanová na nalezené části datového souboru, ukázala, že československá společnost byla v roce 1968 demokraticky stejně vyspělá jako v období první republiky. „Odpovědi, které občané uváděli, byly jednoznačně vyjádřením pro tradiční parlamentní demokracii. ... Výzkum identifikuje normální rozdělení na demokraty a nedemokraty, které v demokratických zemích obvykle s určitými odchylkami vůči celkově převládající demokratické orientaci probíhá napříč celou společenskou strukturou.“ [Brokl et al. 1998: 59]

Veřejné mínění se jako projev postojů a nálad veřejnosti formuje vzájemným kontaktem a interakcí jednotlivců, především jeho prostřednictvím (a převážně za pomoci masových médií) se stát potkává s veřejností a právě „veřejné mínění bylo v Československu koncem 60. let činitelem, s nímž musela praktická politika počítat.“ [Pecka, Belda, Hoppe 1998: 8-9]. Postoj každého režimu k veřejnému mínění určuje míru jeho demokratičnosti, což v případě komunistického, totalitního režimu dokonale ilustruje vzpomínka Jiřiny Šiklové z období normalizace. „Otázky o politických postojích či veřejném mínění v té době. K těmto otázkám mělo tehdejší decizní centrum, tj. politické byro ÚV KSČ a aparát této strany, ambivalentní vztah. Na jedné straně socialistické státy, dle své hlášané ideologie, uskutečňovaly opatření, která byla determinována zákonitostmi vývoje společnosti, která ‚musela‘ dospět přes období diktatury proletariátu a socialistický řád až k beztrždní společnosti, ve které stát odumře ke komunismu. Proto teoreticky nepotřebovaly znát názory občanů. Současně však toto komunistické decizní centrum samo sebe prohlašovalo za vládu lidu, a proto by mělo znát postoje a názor občanů,

aby je mohla snadněji ovlivňovat. Paralelně s tímto očekáváním ale zde byla i obava decizního centra, že bude-li veřejné mínění lidu v rozporu s opatřeními, mohlo by těchto poznatků o veřejném mínění, tedy o „vůli lidu“, být použito i proti němu samému. Výsledkem tohoto rozporu byl požadavek, aby zjištěné výsledky o veřejném mínění především znali jen „oni sami“, aby výsledky mohli předem kontrolovat, případně upravit tak, aby odpovídaly linii KSČ a nemohly „nahrát“ třídnímu nepříteli.“ [Šiklová 2004: 674] Obavy mocenských struktur pramenily právě ze zkušenosti s relativně svobodným výzkumem veřejného mínění i publikováním některých jeho dílčích výsledků v roce 1968.

Jak upozorňuje Jiří Musil [2004], byla česká společnost po celou dobu existence socialismu rozdělena na poměrně různorodé subpopulace lišící se kromě jiného svými postoji k panujícímu režimu. Tyto postoje sahaly od kategorického ideového odmítání marxistického socialismu, přes četné formy kompromisních a adaptivních postojů až k různým stupňům oddanosti vůči ideologii i politice Komunistické strany Československa. V 60. letech pak rozčarování a vystřízlivění z utopické vize socialismu postihly jen tu část společnosti, která po roce 1945 přijala marxismus jako politickou filozofii, jež by měla s konečnou platností vyřešit základní problémy moderních industriálních společností. „Ti, kdo zůstali kritičtí vůči marxismu a odmítali jeho politickou aplikaci, žádnou takovou deziluzi nemohli trpět. Mohli mít pouze pocit smutné satisfakce a pocit, že viděli svět realističtěji...“

Větší část českého obyvatelstva patřila, podle mého soudu, po celou dobu existence komunistického režimu k lidem, kteří buď tento režim vnitřně odmítali nebo k němu měli značný odstup, ale byli nuceni – chtěli-li žít v Československu – mít s ním nějaký *modus vivendi*. Variant těchto forem soužití s režimem, forem kompromisů, bylo poměrně mnoho. A navíc vzájemný kvantitativní poměr těchto variant soužití se měnil se stárnutím režimu. Pluralita postojů se týkala samozřejmě v zakryté podobě i členů sociologické obce nebo obecněji těch, kdo se věnovali společenským vědám.“ [ibid.: 577-578]

Novou vlnu reformního hnutí zdola, jehož se zúčastňovali komunisté i občansky orientovaní nekomunisté v Československu v období 1962-1965, i renesanci sociologie s vyvrcholením v letech 1967 a 1968 umožnily podle Pavla Machonina [2006] oslabený tlak ze sovětské strany a závažné ekonomické nezdary z počátku šedesátých let. „Toto hnutí bylo podpořováno i částí státního a hospodářského aparátu, většinou veřejných odborných institucí i částí členstva, ba i některých složek aparátu komunistické strany. Spolu s pokusy o ekonomické reformy, snahami o technický pokrok, s mimořádným rozmachem umělecké tvorby a jinými podobnými změnami započaly analogické procesy i ve významných společenskovedních oborech: historiografii, filozofii, politické ekonomii, vědě o státu a právu, psychologii atd.“ [ibid.: 180-181]

Z pohledu historika Milana Drápaly [1996: 176] bylo postupné uvolňování společenského klimatu procesem prohlubující se reflexe a sebereflexe „historických omylů“ těch intelektuálů, kteří se v mládí upsali víře ve spasitelské poslání stalinského komunismu.

Při změnách sociálních a historických okolností hrají ve veřejné sféře jednu z dominantních rolí masová média, jejichž

účinky na příjemce nabývají v takových dějinných situacích na síle [Carey 1989]. Proto není vůbec překvapivé, že jako důležitý rys, v podstatě „výzvu k demokratizaci“, uvádí Jiří Musil velký zájem tisku, rozhlasu i televize o sociologii ve druhé polovině 60. let. Nebyla to jen víra decizní sféry, že aplikování strukturálně funkcionalistických konceptů může spolu s modelováním sociálních procesů pomoci zlepšit ekonomické a sociální plánování. Byla to především naděje vkládaná médií a širokou veřejností „do humanizující role sociologie, spočívající mimo jiné v důrazu na participaci širokých vrstev na „socialistickém řízení společností.“ [Musil 2004: 586]

Nejenže se tedy zejména na výzkum veřejného mínění soustředil v roce 1968 na obrodný proces [Vacek 1997: 52n.], ale po únoru 1968, kdy v podstatě přestala fungovat předběžná cenzura⁴, náhle svobodná média umožnila, aby se „veřejné mínění jejich prostřednictvím stalo skutečně veřejným, a zasáhlo tak do celospolečenského pohybu“ [Pecka, Belda, Hoppe 1998: 8] a aby „pořady rozhlasu, televize a články v novinách pobuřovaly funkcionáře, kteří byli osudově spjati s mocenským aparátem a poprvé pocítili tlak veřejného mínění přímo na své kůži.“ [Havlíček 1998: 11]

Tak se i čtenáři Rudého práva⁵, vycházejícího s podtitulem *Orgán ústředního výboru Komunistické strany Československa*, mohli 4. května 1968 v článku nazvaném *Veřejné mínění a obrodný proces* mimo jiné dozvědět, že „Dr. J. Zapletalová, ředitelka Ústavu pro výzkum veřejného mínění při ČSAV, a její spolupracovníci informovali v pátek o výsledcích dalšího aktuálního orientačního výzkumu zaměřeného k současnému politickému vývoji v ČSSR.“

Dvě třetiny z dotázaných 1476 občanů považují nynější obrodný proces za trvalou změnu. Zhruba pětina odpověděla, že neví, zda jde o změny trvalé, nebo jen dočasné. Těch, kdož mu přikládají přechodný význam, je pouze sedmína. Velká většina (75 % v českých krajích a 77 % na Slovensku) též očekává, že současné dění přispěje k posílení socialismu. Obavy o jeho oslabení vyslovilo jen 7 % dotazovaných v Čechách a na Moravě a 5 % na Slovensku. Bez názoru tudíž bylo v celém státě jen 18 % dotazovaných. Ještě výraznější jsou kladné odpovědi na posílení demokracie: 88 % ano, 1 % ne a 11 % neví.“ [„Veřejné mínění...“]

Jedním z pravidelně se opakujících témat výzkumu veřejného mínění, prováděného ÚVVM, byla v průběhu roku 1968 i problematika médií. Výzkumníky zajímalo, zda se občané cítí být dostatečně informováni, co si myslí o svobodě projevu i zrušení cenzury, jak hodnotí práci žurnalistů i nakolik sdělovací prostředkům důvěřují. Z výsledků šetření vyplývá, že veřejnost socialistického Československa sledovala práci sdělovacích prostředků pozorně a byla přesvědčena, že tlumočí její názory [Bečvář b.d., b.m.: 36].

Například v březnovém výzkumu zvolily dvě třetiny respondentů na otázku „Myslíte si, že v současné době je svobody projevu málo, dostatek nebo až příliš?“ odpověď „dostatek“ (14 procent oslovených uvedlo odpověď „málo“, 23 procent dotázaných „až příliš“) a v polovině července, tedy po přijetí zákona o zrušení cenzury, se s tímto zákonem ztotožnilo 86 procent respondentů⁶. Při výzkumu veřejného mínění Pražanů provedeného ve dnech 25.-26. srpna 1968 nesouhlasilo s požadavkem Sovětského svazu na obnovení cenzury 93 %

ze 498 oslovených, pouhá 3 % se s tímto požadavkem naopak ztotožnila.

V březnu také tři čtvrtiny dotazovaných potvrdily, že sledují veřejné (i rozhlasem a televizí přenášené) diskuse o vnitropolitických problémech a dalších 23 % oslovených uvedlo, že je sledují alespoň částečně. Téměř devět desetin občanů (85 %) zvolilo kladnou odpověď na otázku „... zda dnes noviny, rozhlas a televize více než dříve hovoří také za Vás?“ (8 % odpovídá „ne“, 5 % dotázaných „nevědělo“ a zbývající 2 % tvořily jiné odpovědi).

Co se týče práce samotných novinářů, v celopopulačním výzkumu ÚVVM v září 1968 se československá veřejnost vyslovila k otázce „Jak hodnotíte činnost žurnalistů, kteří po celou dobu složité situace vysílali a vydávali své zprávy?“ jednoznačně – celých 95 % respondentů hodnotilo činnost novinářů s uznáním (77 % odpovědí „velmi kladně“, 17 % „kladně“, 5 % „ani tak, ani onak“, 1 % „záporně a 0 % „velmi záporně“).

Součástí novoročního šetření, které probíhalo ve dnech 29. 12. 1968 – 5. 1. 1969, tedy již v době okupace, pak byla

i otázka „Můžete nám říci, kdy v posledních letech noviny, rozhlas a televize (bez nichž by si nebylo možné moderní dobu představit) nejvíce hovořily také za Vás, tlumočily Vaše názory?“ Tři čtvrtiny respondentů (84 %) jmenovaly „polednovou éru“, z čehož je zřejmé, že valná část československé veřejnosti se plně identifikovala s obdobím *Pražského jara*, jež dodalo od druhé poloviny let šedesátých postupně se rozšiřujícímu a uvolňujícímu veřejnému prostoru nádech svobody a příslib demokracie.

Ačkoli tedy nemáme za to, že lze stavět do jednoznačného protikladu veřejnost demokratickou a totalitní, v souladu s habermasovským pojetím veřejné sféry se ztotožňujeme s tvrzením, že pro utváření veřejného prostoru je klíčová Šonkou zmíněná „svoboda interakcí“. Právě míra svobody v této oblasti sociálního života, kde zpravidla prostřednictvím masových médií dochází k výměně informací, postojů, názorů a pohledů na veřejný zájem, pak významně přispívá k identifikaci totalitního či demokratického uspořádání té které společnosti.

poznámky

¹ Od doby, kdy začínáme hovořit o médiích „masových“, tedy přibližně od 2. poloviny 19. století, jsou právě média klíčovým zprostředkovatelem informací o dění ve společnosti mezi jednotlivými jejími složkami. Popis mechanismů, jejichž pomocí média realitu uchopují a předávají dál, „reprezentují“ ji, se v sociologii liší dle zvolené perspektivy. Pro teoretické i empirické uchopování „reprezentace reality“ masovými médii v zásadě existují tři základní paradigmaty: reflexivní, konstrukcionistické a intencionální [více viz např. Reifová a kol. 2004: 211-213].

² Základní vymezení pojmu veřejnost lze shrnout do následující „trojčlenky“: 1. Veřejnost jako prostor pro jednání, které má být veřejné, tj. týkat se všech a být všem na očích. 2. Užítí pojmu ve smyslu „dát na veřejnost“, tj. „zveřejnit“. Publicita je chápána jako předpoklad průhlednosti konkrétních, zejména politických, jednání nebo rozhodování. 3. Veřejnost jako agregát jedinců vytvářejících publikum, spojené dohromady společným zájmem nebo diskusním tématem [Šubr 2006; k pojmům veřejnost a veřejná sféra viz např. také Škodová 2006].

³ Výzkum provedl Ústav pro výzkum veřejného mínění ČSAV na vzorku 3600 respondentů v květnu roku 1968 pro „Mezioborový výzkumný tým ‘Rozvoj demokracie a politického systému socialistické společnosti’ Ústavu státu a práva Československé akademie věd“. Měl identifikovat 1. politickou orientaci populace, definovanou jako kontinuum s póly orientace demokratická a nedemokratická a 2. politickou angažovanost či aktivitu populace. V roce 1998 byla nalezena třetina dat – ostatní se po okupaci Československa v roce 1968 ztratila. Provedená analýza [Brokl et al. 1998] ukázala jediný štěpící rozpor, a to mezi Čechy a Slováky. Většina tehdejší populace (a to např. včetně funkcionářů a členů KSČ) se přiřadila ke stoupcům hodnot evropské parlamentní demokracie.

⁴ Zrušení předběžné cenzury usnesením předsednictva ÚV KSČ ze dne 4. března 1968 je soudobými historiky hodnoceno jako nejvýznamnější systémová změna tohoto období, neboť komunistická strana si prakticky přestala nárokovat vliv na obsah médií a jimi šířených informací, a média se tak z mocenského nástroje proměnila v kritiky moci [Hoppe 2004: 11]. V socialistickém pojetí objektivity byla cenzura legálním nástrojem kontroly sdělovacích prostředků ve smyslu: „pravda je jen jedna, objektivní pravda třídního vidění světa. V marxisticko-leninském pojetí tedy cenzura zajišťovala omezení rozporu mezi zkušeností a obecnou tezí ideologie.“ [Reifová a kol. 2004: 27] Dohled nad tím, aby tisk, rozhlas a televize šířily jedinou, správnou a „objektivní pravdu“, měla v Československu ve druhé polovině 60. let 20. století Ústřední publikační správa. V červnu roku 1968 sice Národní shromáždění přijalo zákon, který cenzuru označil za nepřipustnou, ale již těsně po okupaci, 30. srpna 1968, byla cenzura obnovena zřízením Úřadu pro tisk a informace, jehož úkolem bylo usměrňovat a kontrolovat činnost masových médií [kol. aut. 2003: 82]. Už po znovuzavedení cenzury začaly např. všemi redakcemi probíhat nechvalně známé „čistky“. „Podstatu této normalizační politiky prosazoval Husák již před dubnem 1969. Její odpůrce chtěl zlikvidovat „vyházením“ několika stovek lidí ze stranických a veřejných funkcí, kritice a „jitřen“ veřejnosti měl zabránit cenzura spolu s ovládnutím sdělovacích prostředků.“ [Maňák 1997: 17]

⁵ V roce 1968 vycházela česká mutace Rudého práva v nákladu 1 020 000 výtisků (průměrný jednorázový náklad). [Vývoj nákladů...]

⁶ Znění otázky: „V minulých dnech schválilo NS zákon o zrušení cenzury. Považujete tento zákon za správný?“. Odpovědi: „správný“ 86 % (z toho v Čechách 91 %, na Slovensku 74 %), „nesprávný“ 5 % (z toho v Čechách 3 %, na Slovensku 8 %).

prameny a literatura

Archivní materiály 1967-1969. Kopie závěrečných zpráv z výzkumů veřejného mínění provedených v letech 1967-1969 Ústavem pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu ČSAV. Praha: Sociologický ústav ČSAV.

Bečvář, Josef b.d., b.m. *Přehled výsledků závažných šetření veřejného mínění v Československu v letech 1968-1969.*

Brokl, Lubomír et al. 1998. *Postoje československých občanů k demokracii v roce 1968.* Pracovní texty/Working Papers 99:8. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Carey, James W. 1989. *Communication as Culture.* Boston: Unwin Hyman.

- Dokumenty 2006. Blok textů věnovaný 40. výročí založení Sociologického ústavu AV ČR. Sociologický časopis/Czech Sociological Review 42 (1): 175-201.
- Drápala, Milan 1996. „Iluze jako osud. K vývoji politických postojů Vítězslava Nezvala.“ *Soudobé dějiny* 2-3: 175-218.
- Havlíček, Dušan 1998. *Jaro na krku. Zázitky ze zákulisí sekretariátu ÚV KSČ od června do prosince 1968*. Praha: ÚSD AV ČR.
- Hoppe, Jiří 2004. *Pražské jaro v médiích. Výběr z dobové publicistiky*. Praha, Brno: ÚSD AV ČR, Doplněk.
- kolektiv autorů 2003. *Dějiny českých médií v datech. Rozhlas – Televize – Mediální právo*. Praha: Karolinum.
- Maňák, Jiří 1997. *Čistky v Komunistické straně Československa 1969-1970. Sešity ústavu pro soudobé dějiny AV ČR 28*. Praha: ÚSD AV ČR.
- Machonin, Pavel 2006. „Několik pamětnických poznámek k výročí založení Sociologického ústavu a obnově sociologie v šedesátých letech 20. století.“ *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 42 (1): 179-182.
- Musil, Jiří 2004. „Poznámky o české sociologii za komunistického režimu.“ *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 40 (5): 573-595.
- Pecka, Jindřich, Belda, Josef, Hoppe, Jiří 1998. *Občanská společnost 1967-1970. Sociální organismy a hnutí Pražského jara 1967-1970*. Praha, Brno: ÚSD AV ČR, Doplněk.
- Reifová, Irena a kol. 2004. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál.
- Samanová, Gabriela 2006. „(Kvazi)demokratická období výzkumu veřejného mínění před rokem 1989.“ *Naše společnost* 4 (1): 19-21.
- Šiklová, Jiřina 2004. „Nelegální výzkum veřejného mínění v období normalizace.“ *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 40 (5): 673-679.
- Sonka, Jaroslav 2006. „Evropa jako komunikační prostor.“ Výtah z přednáškového cyklu *Informační a komunikační prostor v EU* na IKSZ FSV UK. Nепublikováno.
- Škodová, Markéta 2006. „Co je to veřejnost.“ Socioweb 3_2006. <http://www.socioweb.cz/index.php3>
- Šubr, Jiří 2006. „Veřejné mínění z pohledu teorie a výzkumné praxe. (Několik poznámek).“ Pp. 13-23 in Kunštát, D. (ed.), *České veřejné mínění. Výzkum a teoretické souvislosti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Vacek, Lubomír 1997. *Čtení o veřejném mínění*. Kolín: Orego.
- „Veřejné mínění a obrodný proces.“ *Rudé právo*, 4. května 1968: 2.
- Vývoj nákladů ústředních a krajských deníků v ČSSR (průměrné jednorázové náklady v počtu výtisků) v letech 1967-1969*. Národní archiv, fond ČÚTI, kart. č. 61.

Markéta Škodová vystudovala masovou komunikaci na Fakultě sociálních věd UK, kde pokračuje v doktorském studijním cyklu v oboru mediální studia. Mezi předměty jejího zájmu patří zejména vztah mezi veřejností, decizní sférou a masovými médii a politická a persvazivní komunikace. V CVVM pracuje od října roku 2005. Vyučovala mimo jiné na FSV UK, FF UK a na FAMU.

Lze ji kontaktovat na marketa.skodova@soc.cas.cz